

PŘIJATÉ TEXTY

P9_TA(2019)0021

Význam evropské paměti pro budoucnost Evropy

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 19. září 2019 o významu evropské paměti pro budoucnost Evropy (2019/2819(RSP))

Evropský parlament,

- s ohledem na obecně platné zásady lidských práv a základní zásady Evropské unie jako společenství založeného na společných hodnotách,
- s ohledem na prohlášení, které dne 22. srpna 2019 vydal první místopředseda Timmermans a komisařka Jourová u příležitosti Evropského dne památky obětí všech totalitních a autoritářských režimů,
- s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv OSN, přijatou dne 10. prosince 1948,
- s ohledem na své usnesení ze dne 12. května 2005 o šedesátém výročí konce druhé světové války v Evropě dne 8. května 1945¹,
- s ohledem na rezoluci 1481 Parlamentního shromáždění Rady Evropy ze dne 26. ledna 2006 o nutnosti mezinárodního odsouzení zločinů totalitních komunistických režimů,
- s ohledem na rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva²,
- s ohledem na Pražskou deklaraci o svědomí Evropy a komunismu, která byla přijata dne 3. června 2008,
- s ohledem na své prohlášení o vyhlášení 23. srpna Evropským dnem památky obětí stalinismu a nacismu, které bylo přijato dne 23. září 2008³,
- s ohledem na své usnesení ze dne 2. dubna 2009 o svědomí Evropy a totalitě⁴,

¹ Úř. věst. C 92 E, 20.4.2006, s. 392.

² Úř. věst. L 328, 6.12.2008, s. 55.

³ Úř. věst. C 8 E, 14.1.2010, s. 57.

⁴ Úř. věst. C 137 E, 27.5.2010, s. 25.

- s ohledem na zprávu Komise ze dne 22. prosince 2010 nazvanou „Povědomí o zločinech spáchaných totalitními režimy v Evropě“ (COM(2010)0783),
 - s ohledem na závěry Rady ze dnů 9.–10. června 2011 o povědomí o zločinech spáchaných totalitními režimy v Evropě,
 - s ohledem na Varšavskou deklaraci, která byla přijata dne 23. srpna 2011 v Den památky obětí totalitních režimů,
 - s ohledem na společné prohlášení, které dne 23. srpna 2018 učinili představitelé vlád členských států EU k uctění památky obětí komunismu,
 - s ohledem na své historické usnesení o situaci v Estonsku, Lotyšsku a Litvě, které bylo přijato dne 13. ledna 1983 v reakci na „Pobaltskou výzvu“ 45 státních příslušníků těchto zemí,
 - s ohledem na usnesení a prohlášení o zločinech totalitních komunistických režimů přijatá několika vnitrostátními parlamenty,
 - s ohledem na čl. 132 odst. 2 a 4 jednacího řádu,
- A. vzhledem k tomu, že v tomto roce si připomínáme 80. výročí vypuknutí druhé světové války, která vedla k nebyvalému lidskému utrpení a k okupaci zemí v Evropě trvajícím mnoho desetiletí;
 - B. vzhledem k tomu, že před 80 lety, dne 23. srpna 1939, podepsaly komunistický Sovětský svaz a nacistické Německo smlouvu o neútočení, známou jako pakt Molotov-Ribbentrop, a její tajné protokoly, které rozdělily Evropu a území nezávislých států mezi oba totalitní režimy a seskupily je do oblastí zájmu, což připravilo půdu pro vypuknutí druhé světové války;
 - C. vzhledem k tomu, že v přímém důsledku paktu Molotov-Ribbentrop, po němž následovala smlouva o hranicích a přátelství uzavřená dne 28. září 1939 mezi nacistickým Německem a Sovětským svazem, byla Polská republika napadena nejprve Hitlerem a dva týdny poté Stalinem – což znamenalo ztrátu nezávislosti pro tuto zemi a bezprecedentní tragédii pro polské občany – a komunistický Sovětský svaz zahájil dne 30. listopadu 1939 agresivní válku proti Finsku a v červnu 1940 obsadil a anektoval části Rumunska – území, která nebyla nikdy vrácena – a anektoval nezávislé republiky Litvu, Lotyšsko a Estonsko;
 - D. vzhledem k tomu, že po porážce nacistického režimu a po skončení druhé světové války byly některé evropské země schopny obnovy a zahájily proces usmíření, zatímco jiné zůstaly pod diktaturami – některé pod přímou sovětskou okupací nebo pod sovětským vlivem – po celé další půlstoletí, kdy jim byla i nadále upřena svoboda, svrchovanost, důstojnost, lidská práva a společensko-hospodářský rozvoj;
 - E. vzhledem k tomu, že ačkoli byly zločiny nacistického režimu posouzeny a potrestány norimberskými procesy, je stále naléhavě nutné zvyšovat povědomí, morálně soudit a právně vyšetřovat zločiny stalinismu a dalších diktatur;
 - F. vzhledem k tomu, že v některých členských státech jsou komunistické a nacistické ideologie zákonem zakázány;

- G. vzhledem k tomu, že evropská integrace byla již od počátku reakcí na utrpení, které přinesly dvě světové války a nacistická tyranie, jež vedla k holocaustu, a na rozšíření totalitních a nedemokratických komunistických režimů ve střední a východní Evropě, a byla rovněž způsobem, jak pomocí spolupráce a integrace překonat hluboké rozpory a nepřátelství v Evropě, ukončit válku a zajistit na tomto kontinentu demokracii; vzhledem k tomu, že pro evropské země, které trpěly pod sovětskou okupací a komunistickými diktaturami, znamená rozšíření EU počínaje rokem 2004 jejich návrat do evropské rodiny, do níž patří;
- H. vzhledem k tomu, že vzpomínky na tragickou minulost Evropy je zapotřebí uchovávat v živé paměti, a ctít tak památku obětí, odsuzovat viníky a pokládat základy k usmíření vycházející z pravdy a připomínání minulosti;
- I. vzhledem k tomu, že připomínání obětí totalitních režimů a uznání společného evropského odkazu zločinů spáchaných komunistickými, nacistickými a dalšími diktaturami a zvyšování povědomí o něm má zásadní význam pro jednotu Evropy a jejích obyvatel a pro budování odolnosti Evropy vůči vnějším hrozbám moderního věku;
- J. vzhledem k tomu, že před 30 lety, dne 23. srpna 1989, byly při příležitosti 50. výročí paktu Molotov-Ribbentrop připomenuty oběti totalitních režimů během „Baltské cesty“, nebývalé manifestace, kdy dva miliony Litevců, Lotyšů a Estonců vytvořily živý řetěz z Vilniusu přes Rigu do Tallinnu;
- K. vzhledem k tomu, že navzdory skutečnosti, že dne 24. prosince 1989 Kongres lidových zástupců SSSR odsoudil podepsání paktu Molotov-Ribbentrop a dalších dohod s nacistickým Německem, ruské orgány v srpnu 2019 popřely odpovědnost za tuto dohodu a její důsledky a v současné době podporují názor, že skutečnými iniciátory druhé světové války byly Polsko, pobaltské státy a Západ;
- L. vzhledem k tomu, že připomínání obětí totalitních a autoritářských režimů a uznání společného evropského odkazu zločinů spáchaných stalinskou, nacistickou a dalšími diktaturami a zvyšování povědomí o něm má zásadní význam pro jednotu Evropy a jejích obyvatel a pro budování odolnosti Evropy vůči vnějším hrozbám moderního věku;
- M. vzhledem k tomu, že otevřeně radikální, rasistické a xenofobní skupiny a politické strany podněcují k nenávisti a násilí ve společnosti, například šířením nenávistných projevů na internetu, což často vede k nárůstu násilí, xenofobie a nesnášenlivosti;
1. vzhledem k tomu, že v článku 2 SEU je zakotveno, že „Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin“; vzhledem k tomu, že tyto hodnoty jsou všem členským státům společné;
 2. zdůrazňuje, že druhá světová válka, nejničivější válka v dějinách Evropy, byla zahájena v bezprostředním důsledku neblaze proslulé smlouvy mezi nacistickým Německem a Sovětským svazem o neútočení ze dne 23. srpna 1939, která je rovněž známa jako pakt Molotov-Ribbentrop, a jejích tajných protokolů, jejichž prostřednictvím si tyto dva totalitní režimy s celosvětovými dobytelskými ambicemi rozdělily Evropu na dvě zóny vlivu;

3. připomíná, že nacistické a komunistické režimy prováděly masové vraždění, genocidu a deportace a zapříčinily ve 20. století ztráty na životech a omezení svobod rozsahem nevídané v celé lidské historii; dále připomíná děsivý zločin holocaustu spáchaný nacistickým režimem; co nejostřeji odsuzuje akty agrese, zločiny proti lidskosti a masové porušování lidských práv, jež páchaly nacistické, komunistické a další totalitní režimy;
4. vyjadřuje hlubokou úctu každé oběti uvedených totalitních režimů a žádá všechny orgány a aktéry EU, aby udělaly maximum k zajištění toho, aby byly hrůzné totalitní zločiny proti lidskosti a systematické hrubé porušování lidských práv připomínány a souzeny a aby se zaručilo, že se podobné zločiny již nikdy nebudou opakovat; zdůrazňuje, že je důležité uchovávat minulost v živé paměti, neboť bez paměti nemůže dojít k usmíření, a opakuje, že jednotně stojí proti každé totalitní vládě, ať vychází z jakékoli ideologie;
5. žádá členské státy EU, aby provedly jasné a zásadové posouzení zločinů a aktů agrese, které spáchaly totalitní komunistické režimy a nacistický režim;
6. odsuzuje veškeré projevy a propagaci totalitních ideologií, jako je nacismus a stalinismus, v EU;
7. odsuzuje historický revizionismus a glorifikaci nacistických kolaborantů v některých členských státech Unie; je hluboce znepokojen rostoucím přijímáním radikálních ideologií a návratem k fašismu, rasismu, xenofobii a dalším formám nesnášenlivosti v Evropské unii a je zneklidněn zprávami z některých členských států o tajných dohodách mezi politickými představiteli, politickými stranami a donucovacími orgány a radikálními, rasistickými a xenofobními hnutími různé politické orientace; žádá členské státy, aby takové akty co možná nejostřeji odsoudily, neboť podkopávají unijní hodnoty míru, svobody a demokracie;
8. žádá všechny členské státy, aby si na unijní i vnitrostátní úrovni dne 23. srpna připomínaly Evropský den památky obětí totalitních režimů a aby v zájmu posílení povědomí mladé generace o těchto záležitostech zařadily do osnov a učebnic pro všechny školy v EU historii totalitních režimů a analýzu jejich dopadu; žádá členské státy, aby podporovaly zdokumentování pohnuté minulosti Evropy, např. překladem zápisů z norimberských procesů do všech jazyků EU;
9. vyzývá členské státy, aby odsuzovaly a potíraly všechny formy popírání holocaustu, včetně zlehčování a minimalizace zločinů nacistů a jejich pomahačů, a aby zabráňovaly zlehčování tohoto tématu v politickém a mediálním diskurzu;
10. vyzývá k prosazování společné kultury historické paměti, která bude odmítat zločiny fašistických, stalinistických a jiných totalitních a autoritářských režimů minulosti a která zlepší odolnost vůči moderním hrozbám, jimž je vystavena demokracie, zejména mezi mladou generací; vybízí členské státy, aby v rámci běžné kultury prosazovaly vzdělávání zaměřené na rozmanitost naší společnosti a na naši společnou historii, včetně zvěstev druhé světové války, jako je holocaust, a mnohaleté systematické dehumanizace jeho obětí;
11. dále žádá, aby byl 25. květen (výročí popravy osvětimského hrdiny kapitána Witolda Pileckého) vyhlášen Mezinárodním dnem hrdinů boje proti totalitě, jenž by vyjadřoval

úctu a vzdával hold všem, kdo bojem proti tyranii prokázali hrdinství a opravdovou lásku k lidstvu, a jenž by dal budoucím generacím jasný vzor správného postoje tváří v tvář hrozbě totalitního zotročení;

12. žádá Komisi, aby účinně podporovala projekty historické paměti a komemorace v členských státech a činnost Platformy evropské paměti a svědomí a aby přidělovala náležitě finanční zdroje v rámci programu Evropa pro občany na podporu vzpomínkových a pamětních akcí k uctění obětí totality, jak stojí v postoji Parlamentu k programu Práva a hodnoty na období 2021–2027;
13. prohlašuje, že evropskou integraci si jako model míru a usmíření národy Evropy svobodně zvolili, a vyslovili se tak pro společnou budoucnost, a že Evropská unie nese zvláštní odpovědnost za podporu a ochranu demokracie, dodržování lidských práv a zásad právního státu, a to nejen uvnitř Evropské unie, ale i mimo ni;
14. upozorňuje, že se země střední a východní Evropy svým přistoupením k EU a NATO nejen vrátily do evropské rodiny svobodných demokratických zemí, ale rovněž s pomocí EU úspěšně provedly reformy a dosáhly pokroku v sociálně-ekonomické oblasti; zdůrazňuje nicméně, že jak stanoví článek 49 Smlouvy o EU, měla by tato cesta zůstat otevřená i pro další evropské země;
15. tvrdí, že Rusko zůstává největší obětí komunistické totality a jeho přeměna v demokratický stát bude obtížná, dokud vláda, politické elity a politická propaganda nepřestanou kamuflovat zločiny komunismu a oslavovat sovětský totalitní režim; žádá proto ruskou společnost, aby se vyrovnala se svou tragickou minulostí;
16. je hluboce znepokojen snahami současného ruského vedení překrucovat historické skutečnosti a maskovat zločiny spáchané sovětským totalitním režimem, což považuje za nebezpečnou součást informační války vedené proti demokratické Evropě s cílem Evropu rozdělit, a žádá proto Komisi, aby proti těmto snahám přijala rozhodná protipatření;
17. vyjadřuje znepokojení nad neustávajícím používáním symbolů totalitních režimů ve veřejném prostoru a pro komerční účely a připomíná, že některé evropské země používání nacistických i komunistických symbolů zakázaly;
18. konstatuje, že skutečnost, že v některých členských státech stále zůstávají na veřejných prostranstvích (v parcích, na náměstích, na ulicích apod.) pomníky a památníky oslavující totalitní režimy, připravuje půdu pro překrucování historických faktů o důsledcích druhé světové války a pro propagaci totalitního politického systému;
19. odsuzuje skutečnost, že se extremistické a xenofobní politické síly v Evropě stále více uchylují k překrucování historických skutečností a používají symboly a rétoriku, která evokuje některé aspekty totalitní propagandy, mj. rasismus, antisemitismus a nenávisť vůči sexuálním a jiným menšinám;
20. naléhavě vyzývá členské státy, aby zajistily dodržování ustanovení rámcového rozhodnutí Rady s cílem bojovat proti organizacím šířícím nenávislné projevy a násilí na veřejných prostranstvích a na internetu a účinně zakázat neofašistické a neonacistické skupiny a jakékoliv nadace či sdružení, které oslavují a velebí nacismus a fašismus či jakoukoliv jinou formu totality, a to za dodržení vnitrostátního právního

řádu a pravomoci soudů;

21. zdůrazňuje, že evropská tragická minulost by měla i nadále sloužit jako morální a politická inspirace tváří v tvář výzvám současného světa, k nimž patří boj za spravedlivější svět, za otevřenou a tolerantní společnost a komunitu, jež integruje etnické, náboženské a sexuální menšiny, a za to, aby evropské hodnoty přinášely prospěch každému;
22. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi, vládám a parlamentům členských států, ruské Dumě a parlamentům zemí Východního partnerství.